

NORMATIVITZACIÓ DE TOPÒNIMS OFICIALS OSORENCES

Fèlix BRUGUERA LIGERO

A partir del recull exhaustiu de la toponímia del terme municipal d'Osor, a la comarca de la Selva, varem poder constatar l'existència d'algunes formes toponímiques considerades oficials que, segons el nostre parer, no respecten la forma que caldria.

Es tracta, per una banda, de quatre topònims urbans que responen a noms de carrers que es varen aprovar de forma oficial a partir d'una acta municipal datada l'1 de juny de 1979, amb la qual es catalanitzaven els noms i se substituïen els que s'havien imposat durant el període franquista. Per l'altra, justifiquem el canvi d'altres vuit topònims recollits com a oficials al *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* que va veure la llum l'any 2003 i, per tant, per l'Institut d'Estudis Catalans i l'Institut Cartogràfic de Catalunya i, a més, hi afegim els comentaris sobre un altre topònim, *Puigdefrou*, en la grafia del qual discrepen aquestes dues institucions.

En aquest article mostrarem la forma que es considera oficial i, després de realitzar les corresponents argumentacions, farem la proposta que considerem més adequada.

CARRER DE L'ARBREDA —————> CARRER D'AUBREDA

Aquest és el nom d'un carrer actual que data oficialment del moment en què es van catalanitzar els topònims urbans després del període franquista, època en la qual s'anomenava *calle Aubreda*, tal i com es recull en l'acta municipal de l'1 de juny de 1979, on diu: "La Calle Aubreda es denominarà carrer de l'Arbreda". Tanmateix, i curiosament, en aquest cas considerem que s'hauria d'haver respectat la forma pretèrita o bé recuperat la forma que devia ser l'originària, *Albereda*, i no pas substituir el nom del carrer per *Arbreda*.

Aquesta afirmació se sustenta en diversos fets. El primer consisteix en l'antiga existència en aquesta zona d'un antic *Mas Albereda*, àmpliament documentat durant els segles XVIII i XIX: "Segimon Suñer Albareda qui per causa de nupcias ha entrat en lo *mas Albareda*" (1730) o "*Mas Albareda* de Rosa Albareda Sitjar y Martí Albareda Sitjar, mare y fill" (1831). Aquest nom de mas, com es pot comprovar a partir dels esments, s'havia originat en el llinatge i dona nom, alhora, a una partida de terra, un sot i una font que encara avui s'anomenen, precisament, *de Can Aubreda*, en ocasions pronunciat de forma monoftongada [u'βɾɛðə]. A això cal afegir-hi el fet que ja en la creació del carrer, segons una acta municipal del 17 d'abril de 1920, el carrer va rebre aquest nom: "[...] en vista que la calle que hay sobre la de Francia carece de rotulación y de nombre [...] se acuerda dar el nombre de calle Aubreda". I, des d'aleshores, en diferents padrons municipals es recull amb aquesta forma gràfica exceptuant alguns casos aïllats, un del 1966, on se l'anomena, precisament, *Calle Albareda*, i un altre del 1934, l'únic en què apareix la forma actual: "Font del carrer de l'Arbreda". Pel que fa a l'àmbit oral, la gent més gran del carrer ha confirmat —i en algun cas insistit— que el carrer s'hauria d'anomenar *carrer*

d'Aubreda o carrer d'Ubreda.

Per tant, la informació documental i la informació oral coincideixen a assenyalar que de l'*Albereda* inicial es va passar a *Aubreda*, amb diftongació i síncope, i no pas a *Arbreda*, derivat col·lectiu d'*arbre*; la raó del canvi, possiblement, és el fet d'haver-se perdut el sentit inicial relacionat amb el llinatge —que endemés documentem a Osor des del segle XVII i fins a mitjan segle XX— i el mas —potser per la seva desaparició—.

PASSEIG BORRELL —————> PASSEIG DE LA FONT DEL BORRELL

Nom oficial d'un carrer enjardinat en forma de passeig, amb arbres i bancs, que discorre en paral·lel i travessa amb un pont la riera de la Noguerola. El nom actual data del 1939 i només recull parcialment l'element que l'origina, la font del Borrell. De fet, en la parla oral tothom s'hi refereix com a *passeig de la Font del Borrell* i, a més, per escrit, ja al segle XVIII documentem un "carrer qui va a la Font del Borrell" (1731); per tant, creiem que el nom oficial hauria de respectar aquesta forma i anomenar-lo, doncs, *passeig de la Font del Borrell* com, de fet, també s'anomena la partida de terra (*Partida Font de Borrell* el 1853 i encara a l'actualitat), el prat (*lo Prat de la Font del Borrell* el 1792) i el pont que allà hi ha.

El nom de la font és d'origen antroponímic amb un fet ben curiós ja que, en realitat, el llinatge original era un compost de *Font de Borrell* que es va aglutinar a *Fontdeborrell*, un llinatge documentat a Osor des del segle XIV i fins a principi del XIX, i que per referir-se a la font, va anar perdent el sentit compost arran de la coincidència entre el genèric i el primer element del cognom compost; és a dir, que estrictament, l'hidrònim hauria de ser *font d'en Fontdeborrell* i, per tant, la via a la qual ens referim *passeig de la Font d'en Fontdeborrell*; tanmateix, i per respectar la tradició, creiem que el nom oficial hauria de ser el que assenyalàvem al principi, *passeig de la Font del Borrell*.

PUJADA DE L'ESGLÉSIA —————> ESCALES DE MISSA

Pujada de l'Església és el nom d'unes escales que des del carrer Major condueixen a la plaça de Catalunya i a la portalada de l'església parroquial de Sant Pere. Encara que és possible que aquesta via l'hàgim documentat per escrit el 1820, "Carrer per lo qual se va a la Iglesia Parroquial de la propia vila, afronta carrer que va a la Plassa Major", creiem que el nom oficial actual no reflecteix el terme popular o tradicional amb el qual els osorenecs i les osorenques el designen, que és *escales de l'Issa*, que a més documentem per escrit en una acta municipal del 1957, *Escala de l'Isa*.

Atès que la pronúncia és sempre amb essa sorda [ˈisə] no creiem que aquesta forma sigui una deformació d'*església*, sinó més aviat de *missa*, és a dir, que en realitat haurien de ser les *escales de Missa* en el sentit metonímic freqüent en llenguatge familiar d'anomenar l'edifici parroquial la *Missa* —cosa que nosaltres hem sentit dir en aquesta zona— o bé, senzillament, amb el sentit de 'les escales d'anar a missa', una forma sinonímica de les antigues formes de camí o carrer *missader* o *esglesier*.

Per tant, malgrat les reserves a què ens obliga l'absència de documentació escrita més explícita, creiem que les *escales de l'Església*, si volem respectar la tradició, s'haurien d'anomenar les *escales de Missa*.

CARRER DE SARSANEDES —————> CARRER DE CERCENEDES

Amb aquesta forma es recull el nom d'un carrer que s'anomena d'aquesta manera perquè es localitza a l'espai pel qual discorria l'antic camí que, des del casc urbà d'Osor, enllaçava amb Cercenedes, mas i partida que, per tant, originen el nom del carrer.

En aquesta ocasió, el problema és únicament gràfic, és a dir, que s'ha anotat com a nom oficial la forma tradicional del llinatge que, a més, havia coincidit amb el nom de la casa i la partida de terra des dels segles XIII-XIV, *Pere de Cercenedes*, el 1316, i fins a mitjan segle XX, *Paciència Massaguer Sarsanedas*; de fet, el llinatge ha perviscut a Osor fins a l'actualitat com a primer cognom amb la grafia *Sarsanedas*¹ coincidint amb la del carrer.

Tanmateix, malgrat que la forma tradicional de l'antropònim sigui *Sarsanedas*, creiem que hem de seguir allò que ens indica l'IEC: "Respecte dels cognoms, sovint apareixen registrats en formes prenormatives, que són d'ús legal. Com que la potestat d'esmenar-los correspon a l'individu, puix que es tracta d'un dret privat, aquest pot mantenir la forma que li plagui; és a dir, que pot mantenir una forma prenormativa com *Farré* en lloc de *Ferrer*. Però si un cognom del tipus *Farré* passa a formar un topònim o s'hi relaciona, aleshores ja no es tracta d'una denominació individual particular, sinó d'un ús públic en general, i en aquest cas s'hi haurà d'aplicar la normativa general".²

Atès que considerem que el mot prové etimològicament del llatí *quercineta* derivat de *quercus*³ i que al *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* es recull el cim la *roca de Cercenedes* i el disseminat *Cercenedes* al mateix Osor, considerem que la grafia del carrer hauria de ser l'etimològica *Cercenedes* i no pas la tradicional, especialment del llinatge, *Sarsanedas*.⁴

EL CERVER —————> EL SERVER

Amb aquesta forma amb *C-* el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* recull un mas, amb la seva partida de terra corresponent, que hi ha al nord d'Osor, prop dels límits parroquials entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda. El terme també es refereix a un llinatge, molt arrelat a la zona ja que l'hem documentat des del segle XIII —*en Seruer* (1285)— fins als nostres dies i que perviu com a primer i segon cognoms; de fet, el nom del mas i el llinatge dels seus propietaris han coincidit fins a l'actualitat. Sens dubte, que la grafia amb *C-* del llinatge hagi estat la més usada i, per tant, hagi esdevingut la més tradicional, és un dels fets que justifica l'escriptura idèntica del nom de lloc.

Malgrat el que hem esmentat, considerem que, per etimologia, el topònim s'hauria de grafiar amb *S-*, *Server* ja que, possiblement, el nom de lloc és de caràcter fitotoponímic, provinent del nom de l'arbre, *servera*, ja que prop de la casa se n'hi pot veure un exemplar notable; a més, la grafia predominant —encara que no exclusiva— en els textos més antics és amb *S-* i no pas amb *C-*: *Mansum Seruer* (1285), *Mansi de server* (1342) o *mansi Serverio* (1560) malgrat el *Mansi Cerverio* també del 1342. I encara, segons Jordi Bolòs i Víctor Hurtado⁵ l'actual Cerver es relacionaria amb un *ipso Sorbario* datat l'any 958 cosa que, si és així, semblaria clarament relacio-

¹ De fet, Alcover i Moll el recullen com a llinatge osorenc (*AlcM*, 3, 123).

² Institut d'Estudis Catalans, 2000, p. 52. En aquest sentit ja s'havia manifestat la mateixa institució l'any 1996 als *Documents de la Secció Filològica III*, p. 165 i Ramon AMIGÓ (1999), *Introducció a la recerca toponímica*, p. 40-42.

³ Com coincideixen a afirmar Alcover i Moll, Maria-Reina Bastardas o Enric Moreu-Rey entre altres.

⁴ Encara podríem afegir que a les documentacions més antigues del mas apareix com a *Cercenedas* el 1285, *Cerceneda* el 1316 o *Cersaneda* el 1385; és a dir, amb petites variacions correspon a la forma etimològica. El nom del carrer, en canvi, només apareix documentat al segle XX i sempre amb la forma *Sarsanedas*, és a dir, amb la grafia tradicional del llinatge.

⁵ J. BOLÒS i V. HURTADO (2001). *Atlas del comtat d'Osona (798-993)*.

nat amb el llatí *sorbum*, ‘serva’ referint-se a un ‘lloc amb serveres’.

Per tant, ens decantem per rebutjar el nostre nom de lloc amb un hipotètic caràcter zootoponímic, relacionat amb *cérvol*, que recullen com a única hipòtesi etimològica Coromines i Alcover i Moll, que implicaria la forma gràfica amb C-, i proposem el caràcter fitotoponímic, provinent de *serva* o *servera* que comportaria la grafia amb S- diferent de l’oficial.

COLL DE CIRERER —————> COLL DE CIRERERS

Pas de muntanya situat a Santa Creu d’Horta, just a la cruïlla del camí que prové d’Osor i des d’on ens podem dirigir a l’església de Santa Creu d’Horta en direcció est, a Sant Hilari Sacalm vers l’oest i a Castanyet i Santa Coloma de Farners cap al sud.

En aquest cas, malgrat que apareix amb la forma singular tant a les obres cartogràfiques de l’Institut Cartogràfic de Catalunya com al *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*, nosaltres l’hem documentat, tant per escrit —*Coll de Siders* (1562), *Coll de Sirés* (1731)— com oralment —[‘koldəsi’ðes]— en plural i amb síncope. Tanmateix, com que considerem la forma sincopada com una pronúncia dialectal originada en el nom d’arbre *cirerer*, opinem que cal partir d’aquest terme estàndard però amb la forma plural àmpliament recollida ja que es refereix a la presència de l’arbre a l’indret, com ens va indicar un informant, concretament de cirerers bords, és a dir, salvatges, confirmant així les afirmacions d’Enric Moreu-Rey quan deia: “Quant als arbres fruiters de verger, cal comprovar com llur incidència és escassa — lògicament— sobre la toponímia; i en els exemples següents és segur que es tracta el més sovint de les espècies salvatges [...] *Els Cirers, Cirés*”.⁶

COLL DE NAFRÉ —————> COLL DE NAFRÈ

Coll de muntanya situat al nord-oest d’Osor, just al límit municipal amb Susqueda, pas històric que unia la vall d’Osor amb Sant Vicenç de Susqueda.

Etimològicament, sembla que prové d’un nom personal germànic, segons Coromines (*OnCat*, V, 637) de *Nanfrid* i segons Moreu-Rey (*ENL*, p. 116) de *Ninfrid*. Per aquesta raó, com en casos semblants,⁷ el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* recull el nom de lloc amb accent tancat, amb [e], com sembla que efectivament hauria de ser etimològicament; tanmateix, ni a Osor ni a cap dels municipis veïns l’hem oït esmentar d’aquesta manera sinó que tothom s’hi refereix amb [ɛ], és a dir [‘koldənə’frɛ] raó per la qual, en aquest cas per tradició, creiem que la forma oficial hauria d’adaptar-se a la pronúncia tradicional arran del fet que es tracta d’un fenomen molt arrelat.

BOSC DELS ORTIGUERS —————> BOSC DELS ARTIGOTS

Aquest topònim, recollit pel *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* i per l’Institut Cartogràfic de Catalunya, no l’hem documentat en cap text escrit i no ens l’ha esmentat cap informant, raó per la qual considerem que és erroni.

Per la seva situació, a tocar del Mas dels Artigots, creiem que s’hauria d’anomenar *bosc dels*

⁶ E. MOREU-REY (1982). *Els nostres noms de lloc*, p. 60.

⁷ A Osor mateix, trobem *Maifré* que sembla provenir també d’un nom personal germànic *Magifred* segons Coromines (*OnCat*, V, 138) i segons Moll (ELC, p. 116), *Maginfrid*, compost de *magan* ‘força’ i *frid* ‘pau’, que tant per escrit com en la forma oral habitualment es recull amb [e].

Artigots ja que opinem que el nom del bosc s'origina en el de la casa. Pot ser que l'error s'hagi originat en el fet que, per assimilació vocàlica, a la casa sovint se l'anomeni *els Ortigots* i, aleshores, per fer més entenedor el nom del lloc, se l'hagi pogut adequar a aquest col·lectiu, derivat d'*ortiga*. Tanmateix, per un cert nombre d'esments documentals referits al mas, a la partida o a alguna peça de terra de la mateixa propietat —*pessa de terra los Artigots* (1777), *Casa Atigots* (1785), *Casa, mas y heretat anomenada Artigots* (1811)— deduïm que, en realitat, es tracta d'un derivat d'*artiga* 'tros de terra arrabassat profundament i amb l'arbúcia cremada, en preparació per a ésser sembrat de bell nou' (*AlcM*, 2, 50) —un mot, per altra banda, encara viu a la parla osorenca i molt més habitual a l'hora de generar topònims que no pas la planta—, amb el sufix augmentatiu o pejoratiu *-ot* i en forma plural.

Per tant, en aquesta ocasió, per raons etimològiques i també per tradició oral, pensem que caldria substituir *Ortiguers* per *Artigots*.

PUIGDEFROU —————> PUIG D'AFRAU, PUIG DE FROU?

Cim de muntanya situat a 843 m, al límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter.

La grafia oficial del topònim és discutible. De fet, normativament, la Secció Filològica de l'IEC recomanava el 1996 la forma *puig d'Afrau*⁸; tanmateix, el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* (2004), el recull com a *Puigdefrou*. Així mateix, l'Institut Cartogràfic de Catalunya recull la forma *puig d'Afrau*.

D'entre aquestes diverses possibilitats, jo mateix i Escorihuela vàrem reflexionar-hi arran de la decisió de l'IEC del 1996 i assenyalàrem:

“Sense ànim de polemitzar, allò que ens sorprèn d'aquesta decisió no és l'ús de l'apòstrof únic (aspecte al qual es refereix la resolució), que considerariem correcte, sinó el canvi de *-a-* (*Afrau* per *Afrou*). Tenint en compte el significat del mot *afrau* o *frau*, 'congost', hem de concloure que no s'avé amb la situació del topònim, que en aquest cas és el punt més alt d'una muntanya, on fins i tot hi ha una creu. Per altra banda, ja que *Frou* existeix com a cognom (documentat per Alcover-Moll a la població veïna d'Amer) i tenint altres exemples de topònims semblants formats per un cognom (Puig de Jalats, Puig de Jaume, Puigborrell, Puigferran...), seria molt arriscat concloure que es tracta d'un topònim del mateix tipus que els esmentats? Sens dubte, la troballa d'un document més antic ens aclariria la qüestió.”⁹

A hores d'ara, considerem que estem en disposició de presentar datacions més antigues d'aquest indret: *mont de Frou* (1355) i *Monte Fraudó* (984).¹⁰ Sembla força clar que ens hem de regir pel document del segle x i que, aleshores, des d'un punt de vista etimològic, la grafia més adequada seria *Afrau*, potser pel fet de tractar-se d'un pas difícil entre la vall d'Osor i les de la Cellera de Ter i Anglès, és a dir, en el sentit que apunta Domingo Francàs: “La capçalera d'un torrent en el punt on el pendent de l'aiguavés és més pronunciat, o tot un barranc o petita vall que es despenyi amb una forta davallada pel vessant [...] un indret que ofereixi notables dificultats al pas [...] és una **afrau** o **frau**”¹¹, un sentit que parcialment també li donen Moreu-Rey

⁸ IEC (1996): “Sobre toponímia” a *Documents de la Secció Filològica III*, Barcelona, p.163 diu: “**Afrau, puig d'** (puig situat entre els municipis d'Osor i la Cellera de Ter, Selva). El nom propi comença per la vocal A-, per la qual cosa la preposició ha d'anar apostrofa”.

⁹ F. BRUGUERA i X. ESCORIHUELA (1999), “Noms d'Osor en un llevador del segle XVIII (i III)”, a *BISO*, núm. LXXVII, p. 152-153.

¹⁰ Fons de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona, original núm. 98, còpia del 1159, núm. 695 i altra còpia núm. 162 tal i com esmenta Pladevall (1993, p. 76). A aquest mateix document ens remeten Bolòs i Hurtado (2001, p. 27, 52 i 107) indicant que es tracta del puig de Frau. C.

¹¹ De fet, orogràficament, és un petit pla dalt de tot d'una muntanya amb pendents molt importants, forma que facilita que sigui un punt molt usat per llançar-se amb parapent.

(ENL, p. 39), “L’Afrau, Frau (Fondalada, valleta) i Coromines (OnCat, IV, 172-175); molt allunyat, en canvi, del que esmentava Balari parlant de Bosch de la Trinxeria, “Afrau, en francès *couloir*, esberla, trench; es lo pas entre dues timbas, pas no gayre llarch y molt estret [...] L’Afrau sol esser emboscat y apenas hi penetra’l sol”.¹²

Així doncs, podem deduir que la forma oficial ha seguit la forma col·loquial que s’ha aglutinat potser pel fet que *Frou* és actualment un terme opac,¹³ prescindint de la que a hores d’ara, partint de la documentació escrita, podríem considerar etimològica i que sí que recull l’Institut Cartogràfic de Catalunya a les seves obres, *puig d’Afrau*.

CAN RUPIT —————> CAN RA(E)PIC

Aquesta és la forma que es recull al *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* i a l’Institut Cartogràfic de Catalunya per assenyalar el nom d’un mas anomenat Can Raptic que es localitza al nord del terme municipal d’Osor, prop dels límits amb Susqueda, en la parròquia, precisament, de Sant Vicenç de Susqueda.

Can Rupit és un topònim que, exceptuant alguns textos oficials, no hem recollit ni oralment ni per escrit. Contràriament, *Raptic* l’hem recollit oralment i per escrit, malgrat que únicament en textos del segle xx, *manso Rapich* (1927, 1944, 1953). Creiem que el canvi és degut a l’opacitat de *Raptic*¹⁴ en relació amb *Rupit* ja que, de fet, desconeixem quin sentit o origen podria tenir encara que el fet que vagi precedit de la contracció amb l’article personal *en* fa pensar en un malnom individual, hipòtesi que també va recollir en el seu treball Navarro Colás,¹⁵ en assenyalar que es tractaria d’un “derivado post-verbal de “picar” formado por onomatopeya del ruido que hace un instrumento y el prefijo intensivo re-”.

En conclusió, doncs, seguint la poca documentació escrita referida a aquest mas i els esments recollits oralment, considerem que l’oficial *Can Rupit* hauria de ser substituït per *can Raptic* o *Repic*.

LA VENA —————> LA BENA

Aquest és el nom d’un mas que pertanyia a l’antiga parròquia de Santa Creu d’Horta, al sud-est d’Osor i que apareix recollit amb aquesta forma al *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*.

Es tracta d’un topònim que, des de l’Edat Mitjana, apareix grafiat tant amb *V-* com amb *B-*, *mas de sa Vena* (1285) o *Mansi de la bena* (1446), i així fins a l’actualitat, que s’ha anotat de forma oficial amb *V-*. Malgrat això, no creiem que el nom de lloc provingui del llatí *vena* amb

¹² Extret per Balari del Butlletí de l’ Associació d’Excursions, XIII, p. 232.

¹³ Tanmateix, cal indicar que en el document que es va fer arribar a l’Ajuntament d’Osor l’any 2002 en la relació de topònims que es recollirien al *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* per a la seva ratificació, la grafia que s’hi esmentava era sense aglutinar: puig de Frou. La rectificació gràfica només es va produir amb aquest nom de lloc i amb un altre, el collet de l’Espinau que erròniament es presentava inicialment com a collet de l’Espinal, una grafia inadequada ja que l’orònim es relaciona amb un mas sempre anomenat l’Espinau i que etimològicament, semblaria que prové del llatí *spinus albus* ‘arc blanc’ (OnCat, IV, 128), com demostrarien grafies com lo Espinalps del 1562, Espinalp del 1731 o Espinalb del 1811. Per tant, com afirma Coromines (OnCat, IV, 128), es tractaria d’Espinalb [...] Generalment reduït per via fonètica a Espinau (però inconfusible amb Espinal, supra). Aquest segon canvi devia ser fruit d’una correcció de l’Ajuntament, cosa que desconeixem en l’aglutinació a Puigdefrou.

¹⁴ De fet, en el mapa de l’editorial Alpina apareix com a can Repit i en un text de l’any 1960 també apareix com a can Peric.

¹⁵ FRANCISCA NAVARRO COLAS (1963). “Toponímia menor de San Hilario Sacalm y San Pedro de Osor”, Universitat de Barcelona. Facultat de Filosofia i Lletres, Secció de Filologia Romànica. Tesi de llicenciatura inèdita dirigida pel Dr. Francisco Marsà, p. 93.

el sentit de ‘corrent d’aigua subterrani’ —poc habitual, d’altra banda, en toponímia— sinó que coincidim amb la majoria d’estudiosos que indiquen l’origen en un terme orogràfic referit a ‘conca’ o ‘coll de muntanya’, del cèltic *Benna* ‘cova, cistella, ventre d’un carro’ que, com esmenta Joan Coromines (*OnCat*, II, 418), “d’on la idea de ‘conca de muntanya’ o ‘collada’ (per la corba que formen els dos costats d’aquesta)”. A aquesta hipòtesi etimològica, hi hauríem d’afegir el fet que, fonèticament sempre l’hem oït esmentar amb [é] cosa que sembla allunyar-la de *Vena* que es pronunciaríem amb [ɛ].

Ateses aquestes consideracions, creiem que, malgrat que no ho puguem afirmar amb rotunditat, la forma gràfica oficial hauria de ser *la Bena* i no pas *la Vena*.

MAS EL VERDER —————> MAS EL BARDER

Nom d’un mas situat al sud-est del poble d’Osor, a l’antiga parròquia de Santa Creu d’Horta. En aquest cas, creiem que la forma recollida al *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* no és l’adequada ja que no considerem que provingui de ‘verd’ sinó de ‘barda’. En aquest sentit, es tracta d’un nom de lloc documentat des del principi del segle XVIII, *mas Barder* el 1710 o *el Bardé* el 1715, i no és fins al segle XX que apareix amb una grafia semblant a la que es presenta com a oficial, *el Verdé* el 1934. Per tant, sembla clar que la documentació escrita ens mostra que la grafia actual és una variació de l’original fruit de l’homofonia, [bɐr ðe] en ambdós casos.

A això cal afegir que la major part d’estudiosos que s’han referit a noms de lloc com aquest, i Coromines l’esmenta explícitament “*El Barder* mas entre Osor i Santa Creu d’Horta” (*OnCat*, II, 348), consideren que es tracta d’un fitotopònim, com dèiem més amunt, derivat de *barda* amb el sentit de ‘bardissa’.¹⁶ Finalment, encara podríem afegir que en el camí que es dirigia a la casa, de la qual actualment pràcticament no en queda res, s’hi poden observar bardisses i altres espinoses que podrien ser a l’origen del nom.

Per tant, en aquest cas, la forma adoptada com a oficial creiem que hauria de ser substituïda per raons etimològiques.

PERXADA D’EN VIA —————> PERXADA DE LA VIA

Amb aquest nom es fa referència a una zona boscosa de castanyers que apareix situada per l’Institut Cartogràfic de Catalunya i recollida pel *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* amb la forma *perxada d’en Via*. Creiem que en la forma toponímica oficial s’hi fa un ús inadequat de l’article personal ja que de forma oral sempre ens l’han esmentat com a *perxada de la Via* arran del fet que la travessa un camí conegut com *la Via*, que s’anomena d’aquesta manera perquè hi havia hagut uns rails per on havia discorregut una màquina que transportava perxes de castanyer des del coll de Cirerers, entre Santa Creu d’Horta i el mas el Sobirà, fins a la carretera d’Osor a Santa Creu d’Horta prop d’un mas anomenat Cal Cisteller. Així, el topònim té el sentit de ‘camí transitable especialment per via fèrria’ provinent del llatí *vīa* ‘camí, carrer’, un nom originàriament comú que no té res a veure amb cap antropònim, ni llinatge, ni malnom, que seria la raó que justificaria l’ús de l’article personal i no pas el definit femení que considerem que és el que li correspon.

¹⁶ Així ho esmenten Joan Coromines (*OnCat*, II, 348), Alcover i Moll (*AlcM*, 2, 300) i Moreu-Rey (*ENL*, p. 66).

BIBLIOGRAFIA CONSULTADA

OBRES IMPRESES

- ALCOVER, Antoni M. i MOLL, Francesc de B. (1988). *Diccionari català-valencià-balear*, 10 volums. Palma de Mallorca: Editorial Moll. = (AlcM).
- BOLÒS, J. i HURTADO, V. (2001). *Atles del comtat d'Osona (798-993)*. Barcelona: Dalmau Editor.
- BRUGUERA, Fèlix (2006). "Onomàstica osorenca. Toponímia pretèrita i present dels termes municipal i parroquial d'Osor (la Selva)". Universitat de Girona. Facultat de Lletres, Departament de Filologia i Filosofia. Tesis doctoral inèdita dirigida pel Dr. August Rafanell.
- BRUGUERA, F. i ESCORIHUELA, X. (1999). "Noms d'Osor en un llevador del segle XVIII (i III)", a *BISO*, núm. LXXVII, p. 137-156.
- COMISSIÓ DE TOPONÍMIA (2002). *Proposta de relació de topònims per al Nomenclàtor geogràfic oficial de Catalunya*. Document inicial per a ratificació per l'Ajuntament d'Osor.
- COROMINES, J. (amb la col·laboració de J. GULSOY i M. CAHNER, i l'auxili tècnic de C. DUARTE i À. SATUÉ) (1995-2001). *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes. = (DECat).
- COROMINES, J., FERRER, J., GULSOY, J., RASICO, P. i TERRADO, X. (1989-1997). *Onomasticon Cataloniae*, 8 volums. Barcelona: Curial Edicions Catalanes. = (OnCat).
- DDAA (2004). *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya i Institut d'Estudis Catalans.
- DOMINGO FRANCÀS, C. (1997). *Els noms de les formes de relleu*. Barcelona: Societat d'Onomàstica i Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (1996). *Documents de la Secció Filològica III*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- MORAN, J. i RABELLA, J.A. (1999). *Diccionari etimològic manual*. Barcelona: Edicions 62. = (DEM).
- MOREU-REY, E. (1982). *Els nostres noms de lloc*. Palma de Mallorca: Editorial Moll. = (ENL).
- NAVARRO COLÁS, F. (1963). "Toponímia menor de San Hilario Sacalm y San Pedro de Osor". Universitat de Barcelona. Facultat de Filosofia i Lletres, Secció de Filologia Romànica. Tesis de llicenciatura inèdita dirigida pel Dr. Francisco Marsà.

PÀGINES WEB

- www.icc.cat, Institut Cartogràfic de Catalunya [consulta: 19 de juliol de 2007].
- www.gencat.net, Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*. Versió 1 (2003) i versió 2 (2006) [consulta: 15 de juliol de 2007].